



Respect pentru oameni și cărți

SENECA

despre

MOARTE

Distribuitor CD, a Filialei din Iași a Editurii
SENECA
Seneca despre moarte / traducere de Ioana Costa
Biblioteca Seneca Teges Anuarie 2018, București
ISBN 978-606-8815-18-9
T. Costa, Ioana (trad.)

Traducere din limba greacă
de Ioana Costa

© 2018 Editura Seneca
Autor: Dario Fo
Traducere: Ioana Costa
Editor: Andrei Popescu
Proiect grafic: Mihai Popescu
Conditie: Vanzare la preț de cost
ISBN: 978-606-8815-18-9
Livrare în 24 de ore
www.libris.ro



Editura Seneca

SENCEA

grăbește

MOLVETE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SENCEA

Seneca despre moarte / Seneca; trad.: Ioana Costa;
Edițori Seneca Lucea Ancașea, 2018. București
ISBN 978-606-8847-18-4

I. Costa, Maria (trad.)

Copertă: Elena I.

Ilustrație: Seneca S.

Macheta: Marius M.

Coordonator: Alina A.

Tipărit la Mozaic

© Toate drepturile rezervate. Traducere în limba română: Seneca Lucea Ancașea. București, 2018. Seneca Lucea Ancașea este proprietarul intelectual, autorul sau titулару и автор прав на книгу.

Continuă cum ai început și grăbește-te pe cât poti, ca să te bucuri cât mai mult de un spirit îndreptat și bine așezat. Vei afla bucurie chiar în strădania de îndreptare, chiar în strădania de bună așezare: este însă o plăcere de un fel diferit cea care provine din contemplarea unei minti lipsite de orice pată și strălucitoare.

Îți aduci cu siguranță aminte ce bucurie ai simțit când, lepădând haina de copil, ai îmbrăcat toga de bărbat și te-ai dus în for: așteaptă-te la mai mult atunci când îți vei fi lepădat sufletul de copil și filozofia te va fi trecut în rândul bărbaților.

Căci de la o vîrstă încolo nu mai este vorba de copilărie, ci, mai grav, de infantilism. Iar ceea ce este încă și mai rău e că avem autoritatea unor bătrâni, dar defecte de copii – ba chiar nu atât de copii, cât de țânci: copiii se sperie de lucruri mărunte, țâncii, de unele închipuite, noi – și de unele, și de altele.



Mergi mai departe: vei înțelege că unele lucruri sunt cu atât mai puțin de temut cu cât provoacă mai multă spaimă. Niciun rău care pune capăt nu este un mare rău. Moartea ajunge la tine: aveai motive să te temi dacă rămânea cu tine; numai că, în mod necesar, ori nu ajunge încă la tine, ori trece peste tine.

„Este greu – spui tu – să-ți faci sufletul să disprețuiască viața.” Nu vezi din ce motive neînsemnat este disprețuită? Unul își pune gâțul în laț în fața porților iubitei, altul se aruncă de pe acoperiș ca să nu-l mai audă pe stăpânul lui înveninat de furie, altul își îngânează un pumnal în măruntaie ca să nu fie adus îndărătat în sclavie; nu crezi că virtutea poate face ce a făcut frica nestăpânită? Nu poate duce o viață senină cel care se gândește prea tare să o prelungească, cel care numără între bunurile de preț anii numeroși.

Gândește-te în fiecare zi cum să fii în stare să părăsești cu sufletul împăcat viața, pe care atâtia oameni o îmbrățișează și de care se agață, aşa cum se agață de crengi țepoase și de stânci aspre cei pe care îi ia torrentul de apă. Cei mai mulți se zbat

nefericiți între frica de moarte și chinurile vietii: nu vor să trăiască, nu știu să moară.

Fă, aşadar, ca viața să-ți fie plăcută, dând deosebite orice grija în privința ei.

Niciun bun nu îi este de folos celui ce îl posedă dacă sufletul nu este pregătit să îl piardă.

Căci niciodată pierderea unui lucru nu poate fi mai ușor de suportat decât atunci când, odată pierdut, nu-ți pare rău după el. De aceea, îndeamnă-te să prinzi curaj împotriva întâmplărilor care îi pot lovi chiar și pe cei mai tari.

Un copilandru și un eunuc au hotărât asupra vietii lui Pompei, un part săngeros și trufaș – asupra lui Crassus; Gaius i-a poruncit lui Lepidus să-și ofere gâțul tribunului Dexter, iar propriul său gât îl-a întins lui Chaerea: soarta nu îl-a înălțat niciodată pe un om într-atât încât să nu poată întoarce împotriva lui tot ce i-a îngăduit să făptuiască.

Nu te încrede în liniștea prezentului: marea se răstoarnă într-o clipă; în aceeași zi, corăbiile se scufundă acolo unde luncesc lin.



Gândește-te că ori un tâlhăru, ori un dușman îți pot pune sabia la gât; să lăsăm deoparte puterile mai presus de noi: orice sclav are asupra ta drept de viață și moarte. O spun răspicat: oricine și-a disprețuit viața este stăpân pe viața ta.

Amintește-ți pildele celor uciși de propriii lor sclavi, fie printr-un atac pe față, fie cu vicleșug: vei înțelege că nu au fost mai puțini cei ce au căzut pradă mâniei sclavilor decât a regilor.

Ce importanță are pentru tine cât de puternic este cel de care te temi, de vreme ce răul de care te temi și-l poate face oricine?

Dacă se va întâmpla să cazi în mâinile dușmanilor, învingătorul va porunci să fii dus la moarte: chiar acolo unde negreșit te duci. De ce te înșeli singur și înțelegi abia acum ceea ce suferăi încă de multă vreme? Vreau să spun că te duci spre moarte chiar din momentul în care te-ai născut. Gândul acesta și altele de același fel să ni le preferăm în minte dacă vrem să așteptăm împăcați ceasul cel de pe urmă, care le umple de neliniște pe toate celelalte.

Ca să pun însă capăt scrisorii mele, primește ce am ales astăzi: și ăsta este un rod cules din grădini

străine. „Sărăcia rânduită după legea firii înseamnă mari bogății.“ Dar știi ce hotare ne aşază acea lege a naturii? Să nu suferim de foame, de sete, de durere. Ca să scape de foame și de sete, omul nu trebuie să se aşeze pe pragul unor trufași, nici să îndure încruntarea din sprâncene și nici politețea care devine agresivă, nu trebuie să se încerce pe mare și nici să pornească la război.

Cerința naturii este ușor de împlinit și lesne de atins: sudoarea apare pentru cele de prisos. Ele ne zdrențuiesc toga, ele ne fac să îmbătrânim în cortul nostru ostășesc, ne aruncă pe țărmuri străine: ce ne aduce îndestularea se află la îndemână. Cine se împacă bine cu sărăcia este un om bogat.

Rămâi cu bine.



Îmi scrii că ești îngrijorat de rezultatul unui proces pe care îl-a intentat furia unui dușman de-al tău; și te gândești că eu te voi îndemna să te gândești singur la tot ce e mai bun și să te liniștești cu speranțe călduțe. Dar ce nevoie e să o iei înaintea nenorocirilor, să le anticipatezi dacă, atunci când se produc, trebuie să le suporți tot prea devreme.

De ce să-ți strici prezentul de teama viitorului?

Neîndoienic, este semn de prostie să fii nefericit azi pentru că vei fi cândva nefericit.

Eu doresc însă să te îndrum spre seninătate pe o altă cale: dacă vrei să te scuturi de orice grija, gândește-te că se va întâmpla negreșit lucrul de care te temi și, oricare ar fi răul acela, măsoară-l cu tine însuți și cercetează-ți apoi cu atenție spaima: cu siguranță vei înțelege că răul de care te temi nu este grav și nu va dura mult timp.

Nu e greu să găsești pilde care să te încurajeze: există în fiecare generație. Adu-ți în memorie o epocă la întâmplare din istoria noastră sau a altora:

îți se vor arăta oameni însemnați fie prin maturitatea lor spirituală, fie prin avântul lor nobil. Dacă vei fi condamnat, îți se poate întâmpla ceva mai amarnic decât exilul sau temnița? Sau ceva mai înspăimântător decât schinguiirea sau moartea? Cercetează nenorocirile acestea una câte una și amintește-ți de oamenii care le-au privit cu dispreț; nu trebuie să îi cauți, ci doar să alegi dintre ei.

Rutilius și-a suportat condamnarea de parcă pentru el nimic altceva nu ar fi fost mai grav decât un renume prost. Metellus și-a suportat exilul cu curaj, Rutilius - chiar cu voie bună: unul i-a dăruit statului întoarcerea sa, celălalt i-a refuzat întoarcerea sa lui Sulla, căruia nimeni nu-i refuza nimic atunci. În temniță, Socrate a continuat să discute filozofie și nu a voit să fugă, chiar dacă era cine să i-o promită; a rămas pentru a-i elibera pe oameni de frica stârnită de cele două nenorociri năprasnice: moartea și temnița.

Mucius și-a întins mâna în foc. Arsura e o durere violentă: cu atât mai violentă este dacă o faci din propria ta voință! Ai în față ochilor un om lipsit de erudiție, ce nu a primit nicio învățătură care să-l pregătească pentru moarte ori pentru suferință, în afara de vigoarea sa militară: și-a ales singur o pedeapsă pentru o încercare deșartă. A stat neclintit